

Taituswaa Tere

Poolnoŋ Taituswaa Tere ano.

Jeŋ-asa-asari

Eja gbaworo qata Taitus iinonŋ uuta meleema Poolwo ororonŋ somonŋonŋ ilaam misin gawonŋ meri. Meŋ kowe biiwianonŋ wato qata Kriit (Crete) kanonŋ laligori Poolnoŋ batuyanonŋ kotonŋ ala ilailaaya mesaoro zioz gawonŋ areŋŋonŋ iima gosinŋ galeŋ kono. Poolnoŋ mesaonŋ kema iwaajonŋ qama koolinŋ laligonŋ Buŋa Tere koi ooro.

Kriit ii qaa Griik iikawo gajugowabo. Kriit ii kowe biiwianonŋ wato monŋ ano Griik (Greece) ii kantri monŋ.

Poolnoŋ Taituswaajonŋ majakaka karonŋ moma qambanŋmambanŋ qaa kokaenŋ onŋ muro: Kriit yonŋoo kaniagia ii dogodabororo bao jaagoo koloonŋ laligogi. Tosianonŋ uugia meleenŋgi laaligogianonŋ dinŋgoroti, iyonŋononŋ mombo boliwubo. Kawaajonŋ yonŋoo jotamemegianonŋ sili awaa totonŋ qendeema qamakooli ano Baibel stadi gawonŋ mende mesaonŋ tuunŋgia mindinŋŋonŋ laligowutiwaajonŋ jeja. Uugia meleenŋgiti, iyonŋoo batugianonŋ tuunŋ boloboolo ii nomaenŋ mindinŋŋonŋ kuma onŋoma laligowuyaga? Eja waŋa, emba waŋa, emba saranŋ, eja gbaworo ano welenŋqeqe yonŋoo qambanŋmambanŋ qaagia ii aŋa aŋa kokaenŋ jeŋ asarija: “Uugia meleema Buŋa qaa otaanŋ luaenonŋ laligonŋ somata yonŋoo qaa baatanonŋ kema jegenŋa komuniti gawonŋ awaagadeenŋ meŋ nama jumbubotiwaajonŋ kazi anŋowowo mesaonŋ laligowu.”

Buk kokawaa bakaya waŋa 5 ii kokaenŋ:

Poolnoŋ aposol gawonŋaa kania jeja 1.1-4

Anutuwwa jotamemeya yonŋoo gejanono qaagia 1.5-16

Ejemba tuunŋ boloboolo yonŋoo gejanono qaagia 2.1-15

Uukuukuu ano galeŋ meme qaa 3.1-11

Yeizozo ano qaa tetegoya tosia 3.12-15

Poolnoŋ aposol gawonŋaa kania jeja.

1 ¹Anutonŋonŋ ejemba meweenŋŋonŋ onŋonoti, iyonŋoo momalaarigianonŋ koloonŋ somariiwaatiwaajonŋ ama Jiisas Kraistnoŋ Pool nii wasinŋ

nono iwaa aposolya koloorej.

Niinonj Anutu weleja qej mun qaa honja kuma onjomakejeje. Qaa honja ii moma kotonj koma gbiliwuti eenj, onjoo laaligogianonj mono utegonj letomakebaa. Kawaajonj tere koi oojenj.

²Anutunonj qaa qolonjmolonjgoya jewaatiwaa so qaago, iinonj monowaa monoyanonj laaligo kombombaņa nonomambaaajonj jeje somonjonj iikawaa gematanonj iwoi kuuya mokolooro. Onjononj qaa honja moma kotonj moma laarigi iikanonj mono nemunj koma onjono laaligo kotiganonj keubombaaajonj mamboma jejeromonjromonj amakeju. ³Anutu, Hamoqeje Tonananonj oyanjboyanj laaligoyaa qaaya jeje somonjonj iikawaa kambaņa dindija mero kanj kuuro iikanonj Buņa qaaya ninisaama ii jeje seiwombaa jejekootoya ano. Iikawaa so ii jeje asarigi Anutunonj nii ii jeje seimanjatiwaaajonj moma laarinj noma kuunj nono.

⁴“Oo uumeleenj mera sorona Taitus! Niinonj ilaanj gombe uuga meleema ala ilailaana koloonj motoonj Ponj moma laarinj laligonjkejo.

Manņana Anutu ano Hamoqeje Tonana Jiisas Kraist yorononj mono kalenjmorianj goni luaenonj laligowa.

Galenj jotamemeya yonjoo qaa arej

⁵Kowe wato Kriit (Crete) kanonj motoonj misin gawonj meje batuyanonj gomesaomambaaajonj ama kokaenj jeje kotonj gombe: “Uumeleenj yonjononj ilingosonj lanj laligojuti, ii mono arenjonj onjoma (eja to pasto ano) jetamemeurugia gomanj ano taonj so kuunj kuma onjona arengiawo zioz gawonj meje laligowu.” Kaenj jeje deeni.

⁶^bUugia meleengiti, iyonjoo batugianonjga eja koi kaņa meweengowa: Mombaa selianonj koposowaa qaaya qaa, embia motoonjgo meje laligoja. Meraboraanjanonj uugia meleema Anutu moma laarinj yangisenej gejjaju siligiaa qaa selegianonj mende kuunj jeje onjomakeju.

⁷Uumeleenj kanagesowaa somatagia pasto (bisop)^c iinonj Anutuwaanonj kanageso galenj koma onjomakebaati, iikawaajonj mono eja koi kaņa kuuwa: Mombaa selianonj koposowaa qaaya qaa, jaba-arambaranj ano goronjkikia qaa. Apu kotiga mende neje manja tondu mende qej mondomondo qaganonj injarere laligonj moneje iwoiwaajonj mende kaparanj komakeja. ⁸Iwaanonj kawuti, ii saanonj koma horonj kalaņ koma onjoma qaa nanamemenj awaawaa siija moma uuta iikanonj ama laligowaa. Kilikalu kepiriria qaa, qaa kuuya dindijagadeenj gosinj soraaya toroya qaita monj koloonj iyanja nanamemenja tororo galenj koma aonkeja.

^a 1.4 2 Kor 8.23; Gal 2.3; 2 Tim 4.10 ^b 1.6-9 1 Tim 3.2-7 ^c 1.7 Ouwasia, zioz paris liida, bisop, gawonj meme waņa iinonj qa somata eenj mende bosimbaato, paris tuunuruta yonjoojonj qama koolinj kuma onjoma uugia kuunj gawonjgiaa arengia onjoma gejanono qambaņmamban qaganonj galenj koma mindinjonj onjomakebaa.

⁹Buḡa qaa kuma nonoḡi iikanonḡ tando ejia kaḡa laaligo dooḡonḡ naḡgomambaajonḡ nanji, pastononḡ ii mono koronsonḡ meḡ iikanonḡ qokotaḡn nambaa. Kaenḡ nama saanonḡ Buḡa Tere otaḡn momalaariwaa qaa batuya batuya ejemba kuma onḡoma iikanonḡ uugia kuunḡkebaa ano tosonianḡ Buḡa qaa meeranḡonḡ qetamakebuti, iyonḡoo qaagia doogoya ii saanonḡ qewagonḡ mindinḡonḡkebaa. Kianḡ.

Boi takapolakaya mono qotogonḡ onḡombu.

¹⁰Ejemba mamaganonḡ qaa qeḡ geḡajuju ama sosoḡae kaḡa qaa seḡa seḡa jeḡ ejemba tiligonḡ onḡomakeju. Anutuwaa aiweseya selegianonḡ kotogiti, iyonḡoo tuunḡonga ejemba jaasoḡonḡononḡ iikaḡa koloḡḡkeju.

¹¹Ejemba iikaḡa yoḡoo qaagia mono qowogowu. Yoḡononḡ Buḡa qaa kuma onḡombombaajonḡ mondonḡ monenḡ iwoi horowombaajonḡ moma kesaawaranḡ qaa lanḡ jeḡi gamuyawo koloḡḡkeja. Kaenḡ ama sumanḡ tosaḡn mono korebore meḡ soonḡ onḡḡgita enḡkalolonḡ koloogi. ¹²Kriit iyanḡgiaa geḡatootoo eja moḡnonḡ kaiyakagiaajonḡ kokaenḡ jeḡ ooro, “Kriit ejembanonḡ mono kambanḡ so qaa qolonḡmolonḡonḡ injarere qezeḡ laligonḡ jeranḡai kombo kaḡa ewaewanḡ koma baanonḡ newageenḡ nepaqepalo nenḡkeju.” ¹³Yoḡoojonḡ qaa kaenḡ naḡonḡ jeroti, ii hoḡaga. Kawaajonḡ jigia iikanonḡ qaono momalaarigianonḡ asuginḡ hoḡawo koloowaatiwaaajonḡ ii mono kotakota jeḡ tereḡonḡ onḡomakeba.

¹⁴Momalaarigianonḡ hoḡawo kolooro Juuda nonoo beḡ sosombanana ano ejemba qaa hoḡa soḡḡinḡ jeḡkooto amakejuti, qaa iikaḡaajonḡ geḡa mende ambu. ¹⁵Uunana meleeninḡ Uḡa Toroyanonḡ konḡkonḡjora meḡ nonono soraaya koloḡonḡi, ananaa nembanene mombaa soḡgoya ii mende eja. Anana nembanene kuuya saanonḡ newonḡatiwaa so koloḡjato, qewolonḡ ejemba qaa hoḡaajonḡ yanḡgiseḡ amakejuti, iyonḡononḡ ii me woi anḡi uugianonḡ kilenḡ tiloḡḡkeja. Uugianonḡ kokojinḡḡawo kolooro uu geḡagia duuro mono bao jaagoo tani kaḡa laligoju.

¹⁶Yoḡononḡ “Anutu moma yagojonḡ,” jegianonḡ kaenḡ jeḡ kaiyakagianonḡ ii qakooma qewagonḡkeju. Kaḡa koloḡ Anutuwaanonḡ qaa qegi inḡiuro arokuukuugiawo kolooro gawonḡ awaa moḡ mewutiwaa so mende koloḡju. Kianḡ.

Ejemba somata onḡoo qambanḡmambanḡ qaa

2 ¹Giinonḡ kaḡa mende laligojanḡiwaajonḡ mono momalaariwaa qaa batuya batuya ii Buḡa Tere otaḡn kokaenḡ kuma onḡomakeba: ²Eja wanḡ onḡononḡ mono kilikalugia qaa laligogi goda qeḡ onḡomboḡatiwaa so koloowu. Iyanḡgiaa nanamemengia tororo galenḡ koma aogi momalaarigiaa jianonḡ qaono hoḡa uukalenḡ koloḡḡkebaa. Hoḡa kolooro ejemba tororo jopagonḡ onḡoma laligowu ano kaparanḡ koma boḡ qeḡ nambu. Kaenḡ laligowutiwaaajonḡ kuma onḡomakeba.

³Emba waja ojonon kaanagadeen Anutuwaanon emba soraaya yonoo so nanamemengia ama menj laligowu. Gemaqeqe qaa mende kisama kema kankebu. Wain apu mamaga newutiwaa moto siwa-yanon mende kemej osiwu. Uumeleen nanamemembaa silia awaa qendeema tosaanja kuma ojomakebu.

⁴Kaen ama laligon emba newo baagianon laligojuti, iyonoojon saanon qambanmamban qaa injjon laligogi yononon kaanagadeen lomeraanjurugia uu wombogianon jopagon onoma laligowu. ⁵Jopagon onoma iyanjiaa nanamemengia tororo galen koma aon soraaya koloowu. Kaen koloon miriwaa gawonja menj qelanjin nogo toro qaganon menj lomeraanjurugia kalan koma onoma lourugiaa qaa baatanon kema kotingon ojomakebu. Kaiyaka soraaya kaen kuma ononji ama menj laligogi tosanon Anutuwaa Buja qaa mepaego-wombaajon amamaawuya. Kiaj.

Eja gbaworo ano welenqeqe onoo qambanmamban qaa

⁶Eja gbaworo yonoo uugia mono kaanagadeen kokaen kuuj ojomakeba: Yononon mono gawon awaa mewutiwaajon oyanjasa laligon iyanjiaa nanamemengia tororo galen koma aonkebu. ⁷Uugia kaen kuuj onoma geengo nanamemen kuuya kanon sili awaa qendeema onoma laligowa. Mono gbijgbaonja qaa bon qen nama tanhoraya qaa kuma ojomakeba. ⁸Qaa momasiinjawo jenj laligona ejembanon mepaegon menj kamaan gombombaajon amamaawuya. Kaen jenj laligona tuarenjenjurananon qaa bologa jenj nonombombaajon qaa monjgama honja mende mokoloon gamugia mobuya. Kaen kuma ojomakeba.

⁹Welenqeqeurunana ii kokaen kuma ojomakeba: Yononon mono somataurugia yonoo qaagia kuuya tenj koma qaa baatanon kema laligowu. Mono korisoro qen onombombaajon kaparan koma nambu. Qaa injjowuti, ii mono neselan kiito qaganon mende meleema ojomakebu. ¹⁰Somatagiaa mirinonga iwoi woi motoon ii olon mende menjkebuto, somatagianon injiima moma laarinj ojomakebaatiwaajon mono kaparan koma nambu. Gawongia kuuya mono gbijgbaonja qaa pondan menj laligowu. Kaen laligon Anutu Hamoqeqe Tonanaa Buja qaa kuma ojomakejuti, ii kotingon kopagogi honja kolooro iigi akadamuyawo koloonkebaa. Kiaj.

Laaligo soraayaa nemunja ii kalenmorianj.

¹¹Laaligo soraayaa nemunja ii kokaen: Anutunon ejemba kuuya hamo qen nonombaatiwaajon ama kalenmorianja ninisaano gomanj so asugiro. ¹²Kalenmorianj iikanon gadokopawaa laaligoya anjonjorayawo ii gema qewombaa kana qendeema balombaa siinj kombombanja bologa qowogowonatiwaajon mindingon kuma nonomakeja. Nanamemenana

tororo galeŋ koma aon qaa kuuya dindiŋagadeeŋ gosiŋ laligowombaajon koma gbiliŋ nonomakeja. Iikaanŋa kanon Anutuwaa laaligo kombombaŋa ii kambaŋ kokaamba koma gbiliŋ namonon laligowonŋa.

¹³Kaanŋa laligoninŋ Jiisas Kraistnonŋ mombo kawaati, anana kambaŋ iikanonŋ Anutu qabuŋayawo ano Hamoqeŋe Tonana yoroo asamararaŋgara asugiro iiboŋa. Anana oyaŋboyaŋ kambaŋa ii kaŋ kuuwaatiwaaŋon jejeromonŋromonŋ ama mamboma laligoŋon.

¹⁴^dJiisas Kraistnonŋ ananaajonŋ ama iyaŋaa laaligoya qeleema mesaoro. Anana nanamemeŋ bologa kania kania iikanonŋa metogonŋ nonoma downana memambaajonŋ moma koma konjoratiŋ nonoma iyaŋaa buŋa soraaya koloowombaajonŋ ama laaligoya qeleema mesaoro. Ii mesaonŋ qewolonana sonŋbano aŋaa kanageso koloonŋ mono gawonŋ awaa awaa mewombaa uugeregere ama jojoriŋ laligowonŋa.

¹⁵Iikawaa qaaya mono kuma onŋoma ejemba uugia nanŋonŋ kana sonŋiwuti, ii ku-usuŋ kuuyaa qaganonŋ temboma jeŋ onŋomakeba. Kaen ana monŋonŋ jejewili ama gombabotiwaajonŋ mono galeŋ meŋ aon laligowa. Kiaŋ.

Uumeleeŋ onŋ mono sili kokaenŋ ama meŋ laligowu:

3 ¹Kuma onŋoma qaa koi mono koma gbiliŋ onŋona saanonŋ uu wombogianonŋ ama romonŋowu: Uumeleeŋ kanageso yonŋononŋ mono kaunsol komiti ano gawmambaa somataurugia tosaanŋa yonŋoo qaa baagianonŋ kema qaagia teŋ koma laligowu. Kulukululuu gawonŋ awaa mewutiwaajonŋ jegi ii kuuya mono jojoriŋ meŋkebu. ²Uuqeŋe qaa tokoronŋkota ii mombaajonŋ mende jewu. Anŋowowo mende ambuto, ala meŋ aonŋ uumotoonŋ ama laligowu. Ejemba kuuya ii gumbonjonŋonŋ qaganonŋ ama onŋoma uuluauenonŋ metulanŋonŋ aonŋ laligowu. Kiaŋ.

³Anana kaanŋagadeeŋ wala uunana mende tooro qaa qotogonŋ jinjaunŋ laligoninŋ. Siinŋana kombombaŋa bologa kania kania iikawaa moto siwayanonŋ kemeŋ osiŋ qagoninŋ galeŋ koma nononŋi sele busuwaa siinŋ korisoroya monŋama laŋ laligoninŋ. Goronŋkiki qaga-nonŋ kikekakasililinŋ ama iikanonŋ laaligonana tiwilaanŋ laligoninŋ. Tosianonŋ arokuukuu moma kazi ama nononŋi batunananonŋ kere jaa aima aonŋ laligoninŋ.

⁴Kaenŋ laligoninto, Anutu Hamoqeŋe Tonananonŋ silia awaa qeleema ninisaano ukalenjanonŋ koloonŋ asugiro kotama uutanonŋ jopagonŋ nonono. ⁵Jopagonŋ nonoma waŋnana somonŋonŋ hamo qeŋ nonono. Nononano dindiŋa laligonŋ gawonŋ awaa awaa meŋ laligowonagati, iikawaajonŋ ama mende niniima kobooro. Kawaajonŋ qaagoto, iyaŋaa kianŋkomuyanonŋ mono nemuŋ koma muro siŋgisonŋonana sonŋbano kolokoloo dologa kolooninŋ Unŋaya Toroya uunananonŋ ano meŋ gbiliŋ nonono. ⁶Anutononŋ

^d 2.14 Ond 130.8; Eks 19.5; Dut 4.20; 7.6; 14.2; 1 Piito 2.9

hamo qeꝝ nonoma Hamoqeꝝ Tonana Jiisas Kraist ijoro Uꝝa Toroya wasiꝝ kelemaleleꝝ maaro uunananoꝝ kemero laligojoꝝ.

⁷Anutuwaa kaleꝝmoriananoꝝ nemuꝝ koma muro qaanana jeꝝ tegoro solaꝝaniwombaajoꝝ ama Uꝝa Toroyanoꝝ uunananoꝝ kemero gbiliniꝝ. Gbiliꝝ nama oyaꝝboyaꝝ laaligo tetegoya qaa laligowombaajoꝝ jejeromonoꝝromaꝝ ama mambomakejoꝝi, ii saanoꝝ buꝝa qeꝝ aowoꝝa. Kiaꝝ.

⁸Qaa oojeꝝi, iikanoꝝ hoꝝ tooꝝaga. Giinoꝝi mono qaa kokaeꝝ kaparaꝝi koma jeꝝ asariꝝ oꝝoma laligowa: Ejemba Anutu moma laariꝝjuti, iyoꝝonoꝝi mono jegerꝝ qeꝝ nama uugia pondarꝝ gawoꝝi awaa awaa mewutiwaaajoꝝi ama laligowu. Kaeꝝ ambuti, iikanoꝝi mono ejemba ilaꝝi oꝝono gawoꝝgiaa hoꝝa iima “Awaꝝ soro!” jeꝝ laligowuya. ⁹Tosianoꝝi eja uugia qaanonoꝝi jewageeꝝ jeꝝjuti ano ambosakoꝝi yoꝝoonoꝝi qa areꝝa areꝝa amiꝝi mogi kesa-awaraꝝi ano aꝝgowowo koloꝝkeꝝi, giinoꝝi mono ii yakariꝝi gema qewa. Kaꝝaꝝadeeꝝi Moosesonoꝝi Kana qaa nononoti, tosiانوꝝi qaa motomotooꝝi iikawaajoꝝi mondoꝝgosi aꝝgi sipasipa koma sooꝝkeꝝa. Jenooꝝkooli kaꝝaꝝa ii iwoi oꝝoma tooꝝi koloꝝi mende totooꝝi ilaꝝi oꝝomakeꝝa. Kawaajoꝝi ii mono gema qeꝝ mesaowa.

¹⁰Moꝝonoꝝi qaa kaeꝝ jeꝝ horooꝝi iikanoꝝi undeundeeeꝝi ama oꝝomakeꝝi, ii mono galeꝝi meme qaa jeꝝ muna mende teꝝi kono mombo jeꝝ muna indii woi koloꝝo kileꝝi yaꝝgiseꝝi ambaati eeꝝi, ii mono konjona uumeleeꝝi tuuꝝi mesaooꝝi seleeeꝝeꝝi laligowa. ¹¹Iwaa kania kokaeꝝi ero moma yagoꝝaꝝi: Iinoꝝi kana soꝝgiꝝi oꝝompopo qeꝝ meeꝝeesooꝝi siꝝgiꝝoꝝgo nanamemeꝝi amakeꝝa. Siꝝgiꝝoꝝgoꝝi iikanoꝝi mono kania qeꝝdeeno soodabororo Anutunoꝝi qaaya jeꝝ tegoro gere siawaa buꝝa koloowaa. Kiaꝝ.

Yeizozo qaa tetegoya

^{12e}Nii koꝝuru kambaꝝi koi siti qata Nikopolis Griik kanoꝝi rama laligomambaajoꝝi mojeꝝi. Kawaajoꝝi Artemas me Tikikus kitiga laligowaatiwaaajoꝝi wasiwe goonoꝝi koubaati, kambaꝝi iikanoꝝi mono kambaꝝi mende qeꝝ koriwaato, uulaꝝawo mesaooꝝi Nikopolis kaꝝi mokoloꝝi nomba. ^{13f}Kana qaawaa momo eja (lawyer) qata Zenas ano Apolos yoronoꝝi iwoi mombaajoꝝi amamaꝝi memeeꝝemeaꝝi meꝝi Kriit kanoꝝi osii rabaobo. Kawaajoꝝi mono kaparaꝝi koma ilawoila tosiانوꝝi sogaraꝝoꝝi naꝝgoꝝi orona saanoꝝi toroꝝeꝝi kembao.

¹⁴Alaurunanoꝝi mono gawoꝝi awaa awaa mewutiwaa kania moma sororogooꝝi pondarꝝ jegerꝝa zeꝝi nama uugia iikanoꝝi ama laligowu. Kaeꝝ aꝝgi tosiانوꝝi lombo somata qatawo sangabaꝝa mokoloowuti, ii afaaꝝgoꝝi naꝝgoꝝi oꝝomakebu. Momalaariwaa hoꝝa kaeꝝ koloꝝo laaligo gipeya (auta) nepinepi mende laligowu.

¹⁵Niwo koi laligoꝝjuti, iyoꝝonoꝝi kuuya yeizozogia jeꝝi goonoꝝi kaja. Giinoꝝi alaurunana Kriit kanoꝝi Poꝝi moma laariꝝi uugianoꝝi jopagoꝝi nonomakeꝝjuti, ii mono noo yeizozona iꝝiꝝona mobu.

Kaleꝝmoriananoꝝi mono kuuya oꝝowo ewa.

^e 3.12 Apo 20.4; Ef 6.21-22; Kol 4.7-8; 2 Tim 4.12 ^f 3.13 Apo 18.24; 1 Kor 16.12